

מראי מקומות - סוכה

ט.

סוכה דלא יכול לחדושי בה האי חידוש [וצ"ע מהי הראי מזה, ומה בכך]. וכ' הפמ"ג (תרל"ו, מ"א) דצריך לחדש בה דבר בגופה, בסכך דוקא, ולא מהני מה שחידש בה דופן רביעי וכדו', דבעינן חידוש בסכך. אבל ע' בשפ"א, דכ' דדעתו נוטה דיכול לקיים החידוש בדפנות ג"כ, דהא נח' הראשונים הנ"ל באם יכול לקיים הדין חידוש אפי' בכסאות, ומשמע דבדפנות לכ"ע מהני, ולכאו' זהו דלא כהפמ"ג. אבל ע' בשער הציון (שם סק"ז) שכ' די"ל דמש"כ הפמ"ג דלא מהני חי' בדופן רביעית, זהו רק בדופן רביעית, אבל אם לא חי' דופן ג', בזה ודאי מהני חידוש, ובאמת זהו עדיף טפי מחי' קצת בסכך, שהרי בלא"ה לא חי' יכול לקיים מצות סוכה. וכן הביא מהריטב"א לקמן (מ"ו) דס"ל דהיכא דצריך חי' סגי בחי' בדפנות המעכבות סוכה.

ד. ב"ש פוסלין

פרש"י, כיון דשואלין בהל' חג קודם לחג ל' יום, וכו'. וע' מהרש"א שהביא רא"י דבריו דלא כשי' הבית יוסף בריש הל' פסח דס"ל דהדין שואלין בהל' חג קודם לחג ל' יום הוא רק לענין פסח.

ה. מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה, וכו' הק' תוס' דהא מבואר בדוכתי אחריתי דדין מוקצה דסוכה הוא דין דרבנן. ותני' דדרשה זו שייכא רק בעודה קיימת, דאסור ליטול ממנה עצים, אבל משנפלה, ובטלה מצותה, אין דין מוקצה שבה אלא מדרבנן. עוד הביא מר"ת דמחלק באו"א, דהעצים שצריכים להכשר סוכה אסורים מן התורה, ועצים שאין צריכים להכשר סוכה אסורים רק מדרבנן. ותמה הערוך לנה, מה שייך לומר כן בסוכה של ד' דפנות, הא אפשר לחשוב הדפנות של הכשר לכל צד. וכ' דאין לומר דמה דבנה תחלה הם הדפנות ההכשר, שהרי אינה סוכה עד שיניח הסכך עליה, וגם לא נאסרה אלא מתחלת יו"ט, ואז כבר הוי' כל הסוכה בנוי, ע"ש עוד מה שצידד בזה, והניח דברי ר"ת בצ"ע. וע"ע ברשב"א בביצה (ב), דהק' איך חל שם שמים על סוכת גנב"ך ורקב"ש, האם משום דנכנס זה ואכל או ישן פעם א', נאסרה בהנאה. ותני' דסוכת גנב"ך ורקב"ש כסוכה בעלמא הן [וכוונתו דאה"נ, אין איסור הנאה בהן כיון שאינם נעשים לשם מצות סוכה].

ו. כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל ש"ש על הסוכה מכאן כ' העונג יו"ט (או"ח, מ"ט) דכיון דהסוכה אסורה בהנאה כחגיגה, א"כ כל זמן דפטור מן הסוכה, שוב צריך להיות אסור ליהנות מהסוכה כל זמן שאינו מקיים המצוה, ולמשל אם

המשך בעמוד הבא

א. סוכה ישנה... ובית הלל מכשירין

הביאו תוס' מהירושלמי דאפי' לב"ה צריך לחדש בה דבר. וכ' בשו"ת הרדב"ז (חלק ו', סי' ב' אלפים נ"ז) לחדש דדין זה דצריך לחדש בה דבר הוא מעיקר הדין, והוא משום דבאמת גם ב"ה ס"ל דצריך לעשות סוכה לשמה, וכל מח' ב"ש וב"ה היא בסוכה שנעשית תוך ל' יום לחג, דב"ש ס"ל דפסול אם לא נעשית לשמה, וב"ה ס"ל דכיון דשואלין בחג בתוך ל' יום, ממילא סתמא לשמה. והדין דצריך לחדש בה דבר הוא קודם ל' יום לב"ה, דצריך לחדש בה דבר כדי שיהי' נחשב שנעשית לשמה, ואולי גם ב"ש מודו לזה, דאם נתחדש בה דבר (בין בסוכה שנעשית תוך ל' או לפני ל') תהי' הסוכה כשרה. אבל הר"ן (א). כ' דאין שייך ללמוד כן, דק' מהא דסוכת גנב"ך ורקב"ש כשרים, ואם אף לב"ה צריך לחדש בה דבר מעיקר הדין, א"כ למה כשרים. אלא ע"כ דב"ה סברי דא"י עשייה לשם סוכה כלל מעיקר הדין, ומה דחי' הירושלמי דצריך לחדש בה דבר, דין זה אינו אלא מצוה מן המוכח. וכ"כ המג"א (תרל"ו, א') לדינא, דלא כהבית יוסף (שם) דס"ל דהוא לעכובא. וכן פסק המשנה ברורה (שם, ד') דהוא רק לכתחלה, והביא טעם הדבר מהנהר שלום, דהוא כדי שלא יבואו להתיר אפי' בעשאה מתחלה לשם דירה, דאז יהי' פסול מדאורייתא. ועוד כ' שם דודאי יש לעשות חידוש גם בסוכות גנב"ך ורקב"ש.

אולם, הרמב"ם והרי"ף השמיטו כל דין זה דחידוש, וכ' הרדב"ז (שם) דס"ל דכיון דהשמיט הבבלי דין זה, מסתמא חולק על הירושלמי [ולדבריו הנ"ל לכאו' מוכרח דהבבלי חולק על הירושלמי, דלדבריו הא גם ב"ה מודו דצריך לעשות הסוכה לשמה, ובגמ' מוכח להיפך. ובאמת צ"ע, דגם הר"ן לא הביא רא"י זו שלא לפרש כהרדב"ז, והו"ל להוכיח דהבבלי לא ס"ל כן משם, ולמה צריך להביא רא"י מגנב"ך, וצ"ע].

ב. כל שעשאה קודם לחג שלשים יום

הק' הערוך לנה, כיון דלב"ה מהני אפי' אם עשאה בפירוש שלא לשם סוכות, כמו סוכת גנב"ך ורקב"ש, א"כ ליתני רבותא טפי, דאפי' בהנך כשרים, וכ"ש בשעשאה סתמא. ואין לומר דלרבותא דב"ש נקטי', דהא כח דהתירא עדיף. ע"ש מש"כ להוכיח מחמת קו' זו.

ג. וצריך לחדש בה דבר

נחלקו הראשונים איך עושין החידוש. הרא"ש (סי' י"ג) הביא מבעל העיטור דס"ל דצריך להיות החידוש בגוף הסוכה, ודלא כהבה"ג דכ' דסגי באסיפת כסאות לישב עליהם, דהא ליכא

מראי מקומות - סוכה

ט. (המשך)

ז. ההוא מיבעי לי למעוטי גזולה
 הק' תוס', ל"ל קרא, תיפוק לי' דפסולה משום מצוה הבאה
 בעבירה, ותי' דעכצ"ל דמצהבב"ע אינו אלא פסול מדרבנן,
 וקרא ממעט סוכה גזולה מן התורה. ובשאגת ארי' (צ"ט) כ'
 לתרץ דבא למעט גזל מגוי, דמצוה הבאה בעבירה ליכא, אבל
 סכ"ס ילפי' מלך למעט גזולה. וע' במנחת חינוך (שכ"ה, י') דמשום
 מצוה הבאה בעבירה, נהי דלא קיים המצוה, אבל אי"ז נחשב
 דביטל המצוה, דהיינו דאכל חוץ לסוכה, דהא לא אכל חוץ
 לסוכה, אלא הוי כמי שלא אכל כלל, דאינו קיים המצוה, אבל
 לא ביטל המצוה, אבל אם הפסול משום גזולה, אז הוי כאוכל
 חוץ לסוכה. ע' לקמן דף כ"ה דנאריך בסברא זו בעז"ה.

ח. למעוטי גזולה

הק' הקהלות יעקב (כתבי קה"י החדשים, סי' קמ"ז), תיפוק לי'
 דפסול משום שאינה ראוי' לשבעה, כיון שאסור לו ליכנס
 לאותה סוכה, וכמו עשאה ע"ג גמל או ע"ג אילן דפסולים
 לר"מ, ואפי' לר"י אינם כשרים אלא משום דמדאורייתא ליכא
 איסור ליכנס בהם, אבל בזה יש איסור ליכנס בה. ותי' דכיון
 דסכ"ס יכול חבירו להרשות לו ליכנס שם, א"כ שפיר חשיב
 ראוי לשבעה, ואי"ז דומה לסוכה ע"ג אילן או גמל, דאין שום
 צד היתר לעלות לה בשבת.

ירדו גשמים, יהי' אסור לישב בסוכה משום האיסור ליהנות
 מהקדש. ובשלמא אותן שיש להן גגין, ומכסים הסוכה בשעת
 הגשמים, י"ל דשוב אין לזה דין סוכה, וא"כ אין איסור ליהנות
 ממנה, אבל כשאין לה גג שוב יהיה איסור. וכ' דאולי אי"צ
 לצאת ממנה מיד כשמתחילים הגשמים לירד, דהא לא ניתנה
 תורה למלאכי השרת, אבל עכ"פ לא יהי' יכול ליכנס שם
 בשעת הגשמים. וכ' דאולי זה תלוי בגדר הדין דבגדי כהונה,
 דאיכא איסור ללבוש בהם במדינה (כדאי' ביומא ס"ט), וגם בהם
 אמרה הגמ' להך סברא דלא ניתנה תורה וכו', דאם האיסור
 הוא איסור דאורייתא, א"כ לכאו' כאן ג"כ אסור מדאו', אבל
 אם האיסור הוא איסור דרבנן, וכמו שמשמע מרש"י שם, א"כ
 י"ל דכאן לא גזרו [ויהי' מותר לאכול בהם לכתחלה בגשמים
 משום דלא ניתנה התורה למלאכי השרת].

וע' קהלות יעקב (סי' ז') שהביא כמה ראיות דמותר ליהנות
 מהסוכה דרך דירה אפי' אם אינו מקיים המצוה. וביאר, דכמו
 בחגיגה, הקרבן אסור בכל ההנאות חוץ ממה שהוקדש, דהיינו
 להקרבה, ה"ה סוכה, הוקדש לכל איסורי הנאה חוץ מענייני
 דירה, שהרי לדירה הוא מקדישה, ולכתחלה לכך נתייחדה,
 ורק להנאות אחרות שאינן הנאות דירה נאסר, ושפיר מותר
 לישב בה בשעת ירידת גשמים.